DATGANIAD O LYWODRAETHU CORFFORAETHOL A DATGANIAD O REOLAETH FEWNOL

Mae'r Brifysgol yn ymgymryd â'i gweithgareddau yn unol â Chôd Llywodraethu Addysg Uwch a Chôd Cydnabyddiaeth Ariannol Uwch-aelodau staff Addysg Uwch Pwyllgor y Cadeiryddion Prifysgol (CUC), ac yn unol ag egwyddorion Nolan a nodwyd gan y Pwyllgor ar Safonau mewn Bywyd Cyhoeddus (anhunanoldeb, uniondeb, gwrthrychedd, atebolrwydd, tryloywder, gonestrwydd ac arweinyddiaeth). Mae'r Brifysgol yn ymrwymedig i'r safonau uchaf o dryloywder, uniondeb ac atebolrwydd, mae'n ymgymryd â'i gweithgareddau mewn modd cyfrifol ac mae ganddi Bolisi Chwythu'r Chwiban (Datgelu er Lles y Cyhoedd) er mwyn galluogi staff, myfyrwyr ac aelodau eraill o'r Brifysgol i fynegi pryderon sydd er budd y cyhoedd.

Cyfansoddiad a Phwerau

Mae'r Brifysgol yn gorfforaeth annibynnol, y mae ei statws cyfreithiol yn deillio o Siarter Frenhinol a roddwyd yn wreiddiol ym 1920. Amlinellir ei hamcanion, ei phwerau a'i fframwaith llywodraethu yn ei Siarter gyfredol ('y Siarter Atodol') a gymeradwywyd gan y Cyfrin Gyngor yn 2007, ac yn ei Statudau ategol, y cymeradwywyd y diwygiadau diweddaraf iddynt gan y Cyfrin Gyngor yn 2021. Cofrestrwyd y Brifysgol yn elusen ym mis Hydref 2010 (1138342).

Mae'r Siarter a'r Statudau'n mynnu bod gan y Brifysgol dri chorff ar wahân (y Cyngor, y Senedd a'r Llys), pob un â swyddogaethau a chyfrifoldebau wedi'u diffinio'n glir, i oruchwylio a rheoli ei gweithgareddau:

Y Cyngor

Y Cyngor, a sefydlwyd gan Siarter y Brifysgol, yw'r corff llywodraethu ac felly, hwn yw awdurdod goruchaf y Brifysgol, sy'n golygu bod ganddo atebolrwydd terfynol am ymddygiad a gweithgarwch y Brifysgol a'i chynrychiolwyr. Nodir aelodaeth, pwerau a dyletswyddau'r Cyngor yn Statud 5, sydd ar gael ar wefan y Brifysgol. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am bennu cyfeiriad strategol y Brifysgol, ac am gyllid, ystadau, buddsoddiadau a busnes cyffredinol y Brifysgol.

Mae'r Cyngor yn cwrdd o leiaf bedair gwaith y flwyddyn fel arfer ac mae'n arfer ei gyfrifoldebau drwy'r rheolwyr gweithredol a'r pwyllgorau sefydlog a nodir isod. Mae'r Brifysgol wedi cymeradwyo Cofrestr Ddirprwyo sy'n nodi pwy sydd ag awdurdod i wneud penderfyniadau yn enw'r Cyngor ac ar ei ran, a lle y gellir dirprwyo'r awdurdod hwn a sut mae wedi cael ei ddirprwyo. Yn ystod 2024/25, cynhaliodd y Cyngor chwe chyfarfod gan gynnwys dau gyfarfod arbennig.

Mae aelodaeth y Cyngor yn cynnwys aelodau annibynnol (a ddisgrifir fel aelodau lleyg), aelodau o blith staff a myfyrwyr a benodir yn unol â Statudau ac Ordinhadau'r Brifysgol. Ni fydd aelodau'r Cyngor yn fwy nag 19 ac mae'r rhan fwyaf o aelodau'r Cyngor yn aelodau anweithredol lleyg nad ydynt yn aelodau staff nac yn fyfyrwyr cofrestredig yn y Brifysgol. Mae'r Cyngor yn ymrwymedig i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth, a hysbysebir cyfleoedd i aelodau lleyg yn allanol a chroesewir mynegiannau o ddiddordeb gan grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol yn arbennig. Caiff ceisiadau eu hystyried gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau a'u hasesu yn erbyn y matrics sgiliau a phrofiad presennol. Nid oes unrhyw un o'r aelodau lleyg yn derbyn tâl ar wahân i ad-dalu treuliau am waith maent yn ei wneud ar ran y Brifysgol. Mae aelodau lleyg o'r Cyngor yn gwasanaethu am gyfnod o bedair blynedd ond gellir eu hailbenodi am gyfnod arall o bedair blynedd. Nid oes neb ond aelod lleyg yn gallu ymgymryd â rôl Cadeirydd y Cyngor ac mae'r rôl hon ar wahân i rôl yr Is-ganghellor. Penodir aelodau staff o'r Cyngor drwy brosesau ethol teg ac agored.

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Datganiad o Annibyniaeth ar gyfer Aelodau Lleyg o'r Cyngor. Mae'r datganiad, sy'n cynnwys y diffiniad o annibyniaeth a ddatblygwyd gan y sector mewn ymateb i'r Adolygiad o Lywodraethiant Prifysgolion yng Nghymru gan Gillian Camm (Adolygiad Camm), yn amlinellu'r hyn a olygir gan annibyniaeth a'r materion hynny a all amharu ar annibyniaeth llywodraethwyr. Mae'n ofynnol i aelodau'r Cyngor wneud datganiad o fuddiannau wrth gael eu penodi i'r Cyngor, i adolygu eu datganiad o leiaf unwaith y flwyddyn, ac i ddiweddaru eu datganiad pryd bynnag y bydd yn newid. Caiff datganiadau eu hadolygu gan Gadeirydd y Cyngor, yn unol â pholisi a gweithdrefn y Brifysgol ynghylch Datganiadau o Fuddiannau, er mwyn sicrhau nad oes gwrthdaro posib neu ymddangosiadol, neu os oes, sicrhau yr ymdrinnir â hyn yn briodol. Mae'r Ysgrifennydd i'r Cyngor yn cynnal cofrestr o fuddiannau holl aelodau'r Cyngor, sy'n cael ei hadolygu'n flynyddol gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau. Ar ddechrau holl gyfarfodydd y Cyngor a Phwyllgorau'r Cyngor, gofynnir i'r holl aelodau nodi unrhyw eitemau penodol y gall buddiannau a ddatganwyd effeithio arnynt ac, os oes angen, nid yw aelodau'n cymryd rhan yn y drafodaeth neu'r penderfyniad perthnasol, a/neu gallant adael y cyfarfod ar yr adeg briodol. Cofnodir unrhyw ddatganiadau a nodwyd a chofnodir cyfraniad yr aelod at eitemau penodol yng nghofnodion y cyfarfod. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r disgrifiad rôl ar gyfer yr Ysgrifennydd i'r Cyngor a ddatblygwyd mewn ymateb i Adolygiad CAMM, ac mae'n cynnwys datganiad clir o atebolrwydd yr Ysgrifenydd am dynnu materion annibyniaeth neu wrthdaro at sylw'r Cadeirydd.

Gan fod y Brifysgol yn elusen gofrestredig, mae'r Cyngor hefyd yn gweithredu fel Bwrdd yr Ymddiriedolwyr ac mae aelodau'r Cyngor hefyd yn Ymddiriedolwyr Elusen.

Rhestrir isod yr aelodau o'r Cyngor a wasanaethodd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Gorffennaf 2025 a hyd at y cyfarfod o'r Cyngor pan lofnodwyd y datganiadau ariannol.

Aelod o'r Cyngor	Categori	Presenoldeb*
Mr Goi Ashmore, Dirprwy Ganghellor a Chadeirydd y Cyngor (tan 31 Rhagfyr 2027)	Lleyg	6/6
Syr Roderick Evans, Dirprwy Ganghellor (tan 31 Rhagfyr 2024)	Lleyg	3/3
Ms Nan Williams, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 31 Rhagfyr 2024)		
a Dirprwy Ganghellor a Dirprwy Gadeirydd y Cyngor (o 1 Ionawr 2025)	Lleyg	6/6
Ms Anne Tutt, Trysorydd (tan 31 Rhagfyr 2027)	Lleyg	5/6
Yr Athro Paul Boyle, Is-ganghellor (tan 31 Gorffennaf 2029)	Staff	6/6
Mr Laurence Carpanini, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 31 Rhagfyr 2026)	Lleyg	5/6
Yr Athro Edward David, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 3 Chwefror 2028)	Lleyg	6/6
Mr Huw Davies, Aelod lleyg cyfetholedig (o 1 Awst 2024)	Lleyg	5/6
Yr Athro Kathryn Monk, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 26 Ionawr 2026)	Lleyg	5/6
Ms Nataliya Manskova-Bains, Aelod lleyg cyfetholedig (o 1 Awst 2024)	Lleyg	4/6
Mrs Marcia Sinfield, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 30 Tachwedd 2028)	Lleyg	4/6
Yr Athro Keshav Singhal, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 30 Tachwedd 2028)	Lleyg	3/6
Mr Richard Thomas, Aelod lleyg cyfetholedig (tan 15 Mai 2028)	Lleyg	5/6
Dr Mahaboob Basha, Penodwyd gan y staff (tan 30 Ebrill 2025)	Staff	5/5
Mr Adam Jones, Penodwyd gan y staff (tan 30 Mehefin 2027)	Staff	6/6

Yr Athro Michelle Lee, Penodwyd gan y Senedd (tan 30 Mehefin 2027)	Staff	5/6
Dr Phatsimo Mabophiwa, Penodwyd gan y Senedd (tan 30 Mehefin 2027)	Staff	2/6
Mr Heath Davies, Penodwyd gan y staff (o 3 Gorffennaf 2025)	Staff	1/1
Miss Megan Chagger, Llywydd Undeb y Myfyrwyr (tan 30 Mehefin 2025)	Myfyriwr	4/5
Miss Katie Wilkinson, Penodwyd gan Undeb y Myfyrwyr (tan 30 Mehefin 2026)	Myfyriwr	6/6
Miss Carys Dukes, Llywydd Undeb y Myfyrwyr (o 1 Gorffennaf 2025)	Myfyriwr	1/1

(*Mynegir presenoldeb mewn cyfarfodydd fel nifer y cyfarfodydd y bu'r aelod yn bresennol ynddynt o gyfanswm y cyfarfodydd y gallai fod wedi'u mynychu)

Côd Llywodraethu Addysg Uwch Pwyllgor y Cadeiryddion Prifysgol (CUC)

Mae'r Brifysgol yn ymrwymedig i safonau uchel o lywodraethu corfforaethol ac mae'n ymdrechu'n barhaus i wella ei llywodraethu yn unol ag arfer gorau yn y sector addysg uwch. Datblygwyd strwythur llywodraethu'r Brifysgol i gydweddu â'r egwyddorion a'r arferion a amlinellir yng Nghôd Llywodraethu Addysg Uwch CUC. Yn unol â'r Côd hwn, comisiynodd y Cyngor Adolygiad Annibynnol o Effeithiolrwydd yn 2023, a gynhaliwyd gan AUA Consulting. Cydnabu'r Adolygiad hwn y gwelliannau a roddwyd ar waith gan y Brifysgol ers ei hadolygiad effeithiolrwydd diwethaf yn 2019, a daeth i'r casgliad y gellid cadarnhau â chryn sicrwydd fod trefniadau llywodraethu'r Brifysgol yn effeithiol ac nad oedd unrhyw faterion o safbwynt llywodraethu y byddai angen rhoi sylw iddynt, a bod y Cyngor yn cynnal ei weithgareddau'n unol â'r Côd. Casglwyd hefyd bod y Brifysgol, drwy gynnal yr adolygiad hwn, wedi dangos ei hymrwymiad i wella ei threfniadau llywodraethu'n barhaus yn unol â'r arfer gorau a nodwyd yn y Côd. Nododd yr Adolygiad rai cyfleoedd ar gyfer gwella a datblygu. Mae'r Cyngor wedi ystyried y rhain ac wedi cytuno ar gynllun gweithredu ar gyfer rhoi nifer ohonynt ar waith. Mewn perthynas â'r flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Gorffennaf 2025, gall y Cyngor adrodd nad oedd unrhyw un o brif elfennau'r Côd Llywodraethu nad oedd gweithdrefnau'r Brifysgol yn gyson â hi. Cynhelir yr Adolygiad Effeithiolrwydd Annibynnol nesaf yn ystod blwyddyn academaidd 2026/27.

Adolygiad o Lywodraethiant Prifysgolion yng Nghymru

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'n ffurfiol y Siarter Llywodraethiant ar gyfer Prifysgolion yng Nghymru a'r Ymrwymiad i Weithredu a gyhoeddwyd mewn ymateb i'r Adolygiad o Lywodraethiant Prifysgolion yng Nghymru (Adolygiad Camm) ac mae wedi rhoi argymhellion y Siarter ar waith. Mae datblygiadau allweddol wedi cynnwys adolygu maint a chyfansoddiad y Cyngor, y Senedd a'u pwyllgorau; adolygu Llys y Brifysgol, gan ystyried yn benodol ganfyddiadau'r Côd Ymarfer Ymgysylltu â Rhanddeiliaid ar gyfer prifysgolion Cymru a ddatblygwyd mewn ymateb i Adolygiad Camm; gwella goruchwyliaeth strategol drwy ddatblygu Cynllun Blynyddol y Brifysgol ac Amcanion Sefydliadol; diweddaru polisi a fframwaith rheoli risgiau'r Brifysgol a chyflwyno ymagwedd parodrwydd i dderbyn risg wrth ymdrin â risgiau; a diweddaru polisi Chwythu'r Chwiban (Datgelu er Budd y Cyhoedd) y Brifysgol; diffinio rolau a chyfrifoldebau llywodraethu ar gyfer y Swyddogion Statudol; diweddaru a gwreiddio prosesau recriwtio, penodi a sefydlu ar gyfer aelodau'r Cyngor; mabwysiadu a gwreiddio'r datganiad ar annibyniaeth, y disgrifiad o rôl yr Ysgrifennydd i'r Cyngor a'r templed Adroddiad a Datganiadau Ariannol Blynyddol a ddatblygwyd gan y sector mewn ymateb i Adolygiad Camm; a sefydlu Pwyllgor Strategaeth Pobl a Diwylliant y Brifysgol sy'n adrodd i'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth, a fydd yn canolbwyntio ar gyd-gytuno ar Flaenoriaethau Pobl y Brifysgol a'u cyflawni ar y cyd ac yn rhoi diweddariadau blynyddol ar gynnydd i'r Cyngor.

Y Senedd

Y Senedd, a sefydlwyd gan Siarter y Brifysgol, yw awdurdod academaidd y Brifysgol. Amlinellir aelodaeth, pwerau a dyletswyddau'r Senedd yn Ordinhad 4, sydd ar gael ar wefan y Brifysgol. Cadeirir y Senedd gan yr Is-ganghellor ac mae ei haelodaeth yn cynnwys: y Profost (swydd wag), Dirprwy Is-gangellorion a Dirprwy Is-gangellorion a Deoniaid Gweithredol, Dirprwy Is-gangellorion Cynorthwyol, Dirprwy Ddeoniaid Gweithredol, Deoniaid Cysylltiol Cyfadrannau, Penaethiaid Ysgolion, Cyfarwyddwyr Gweithrediadau Strategol Cyfadrannau, y Gwasanaethau Addysg, Bywyd Myfyrwyr ac Academi Hywel Teifi, a chynrychiolwyr myfyrwyr, ynghyd â 24 o aelodau etholedig o blith staff Athrawol a staff academaidd nad ydynt yn Athrawon yn y Cyfadrannau. Yn ystod 2024/25, cynhaliodd y Senedd bedwar cyfarfod a bu'n ystyried y materion canlynol: prosesau a fframwaith sicrhau ansawdd y Brifysgol a Datganiad Blynyddol o Sicrhau Ansawdd y Llywodraethwr; perfformiad y Brifysgol mewn tablau cynghrair ac arolygon eraill, gan gynnwys yr Arolwg Cenedlaethol o Fyfyrwyr; Trawsnewid y Cwricwlwm; Fframwaith ar gyfer Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol; a pholisïau allweddol, yn benodol y polisïau diwygiedig ar Amserlennu, Eiddo Deallusol ac Addasiadau Rhesymol. Derbyniodd y Senedd hefyd adroddiadau rheolaidd gan ei his-bwyllgorau a sefydlwyd i'w chynorthwyo wrth gyflawni ei chyfrifoldebau, a diweddariadau am brosiectau a mentrau mawr sy'n effeithio ar y Brifysgol gyfan, recriwtio myfyrwyr a'r dirwedd polisïau a'r sector.

Y Llys

Mae'r Llys, a sefydlwyd gan Siarter y Brifysgol, yn gorff mawr a ffurfiol i raddau helaeth, sy'n gweithredu fel fforwm i'r gymuned ehangach ymgysylltu â'r Brifysgol. Amlinellir aelodaeth, pwerau a dyletswyddau'r Llys yn Ordinhad 6, sydd ar gael ar wefan y Brifysgol. Cadeirydd y Llys yw Canghellor y Brifysgol a daw'r rhan fwyaf o'i aelodau o'r tu allan i'r Brifysgol, gan gynrychioli'r gymuned leol a chyrff dynodedig eraill sydd â diddordeb yng ngwaith y Brifysgol, ynghyd ag aelodau'r Cyngor, staff academaidd ac anacademaidd ac aelodau o gymuned y myfyrwyr. Mae'r Llys yn cwrdd unwaith y flwyddyn fel arfer a chynhaliwyd y cyfarfod diwethaf ar 6 Chwefror 2025, pan ystyriodd Adolygiad a Datganiadau Ariannol Blynyddol 2023/24 y Brifysgol a derbyniodd ddiweddariad ar yr adolygiad o rôl a chylch gorchwyl y Llys a gynhaliwyd gan Grŵp Gorchwyl a Gorffen a sefydlwyd gan y Cyngor yn ystod 2024. Nod yr adolygiad oedd sicrhau bod gan y Llys rôl ac aelodaeth glir a'i fod yn gweithredu'n effeithlon ac yn effeithiol. Bu hefyd yn ystyried canfyddiadau'r Côd Ymarfer Ymgysylltu â Rhanddeiliaid ar gyfer Prifysgolion yng Nghymru. Un o argymhellion y Grŵp Gorchwyl a Gorffen, a gymeradwywyd gan y Cyngor ym mis Hydref 2024, oedd y dylai fod gan y Llys aelodaeth lai o faint a fyddai'n cyd-fynd yn well â pherthnasoedd eraill y Brifysgol â rhanddeiliaid. Roedd hyn yn cynnig mwy o hyblygrwydd a gallu i addasu er mwyn ymgysylltu â rhanddeiliaid hirsefydlog a rhai newydd, ac yn cynnig cyfleoedd i wella cyfathrebu ac ymgysylltu â'i aelodau. Gwnaeth hefyd alluogi'r Brifysgol i ymgysylltu'n fwy strategol â'r Llys a'i aelodau er mwyn cynorthwyo'r Brifysgol i gyflawni ei huchelgeisiau strategol. Mae'r newidiadau hyn i aelodaeth y Llys yn cael eu rhoi ar waith ar hyn o bryd, mewn pryd ar gyfer cyfarfod nesaf y Llys yn gynnar yn 2026.

Swyddog Atebol

Yr Is-ganghellor yw prif weithredwr a phrif swyddog academaidd a gweinyddol y Brifysgol. Mae ganddo gyfrifoldeb cyffredinol ar ran y Cyngor am gynnal a hyrwyddo effeithlonrwydd a threfn dda y Brifysgol. Yn ôl telerau'r memorandwm ariannol ffurfiol rhwng y Brifysgol a Medr, yr Is-ganghellor yw swyddog atebol y Brifysgol ac, yn y rhinwedd honno, gellir gorchymyn iddo ymddangos gerbron Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus Senedd Cymru ochr yn ochr â Phrif Weithredwr Medr.

Yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth

Fel Prif Weithredwr y Brifysgol, mae gan yr Is-ganghellor gyfrifoldeb am ddatblygu strategaeth y sefydliad, nodi a chynllunio datblygiadau newydd, a llunio ethos y sefydliad. Mae aelodau'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth a Chyfarwyddwyr y Gwasanaethau Proffesiynol i gyd yn cyfrannu mewn ffyrdd amrywiol at yr agweddau hyn ar y gwaith, ond y Cyngor sydd ag awdurdod terfynol. Mae aelodaeth yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth, sy'n cael ei gadeirio gan yr Is-ganghellor, yn cynnwys y Profost (swydd wag), y Cofrestrydd a'r Prif Swyddog Gweithredu, y Dirprwy Is-gangellorion, y Dirprwy Is-gangellorion a Deoniaid Gweithredol a'r Prif Swyddog Ariannol. Mae'n cwrdd bob wythnos ac yn ystyried materion strategol a gweithredol.

Pwyllgorau

Mae'r Cyngor wedi sefydlu pedwar pwyllgor, sy'n ymdrin â llawer o'i waith manwl i ddechrau: Y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg; Y Pwyllgor Cyllid a Strategaeth; Y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau; a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol. Caiff pob un o'r pwyllgorau hyn ei gadeirio gan aelod lleyg o'r Cyngor ac aelodau lleyg yw'r rhan fwyaf o'u haelodau. Mae uwch-swyddogion o'r Brifysgol yn mynychu cyfarfodydd yn ôl yr angen. Mae'r holl bwyllgorau'n hysbysu'r Cyngor am eu penderfyniadau. Mae ganddynt gyfansoddiad ffurfiol a chaiff eu cylchoedd gorchwyl a'u haelodaeth eu cymeradwyo gan y Cyngor ar argymhelliad y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau. Diffinnir rôl yr Ysgrifennydd i'r Cyngor yn Ordinhadau'r Brifysgol ac mae'r Ysgrifennydd i'r Cyngor hefyd yn gweithredu fel Ysgrifennydd i'r rhan fwyaf o Bwyllgorau'r Cyngor. Mae'r Cyngor hefyd wedi sefydlu Fforwm Ymgysylltu ar y Cyd y Cyngor lle caiff cynrychiolwyr o Undebau'r Campws gyfle i drafod eitemau ar agendâu cyfarfodydd ar ddod y Cyngor yn uniongyrchol â Chadeirydd y Cyngor ac aelodau lleyg eraill o'r Cyngor.

Y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg

Mae'r Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg yn gyfrifol am gynghori a chynorthwyo'r Cyngor mewn perthynas ag amgylchedd sicrwydd a rheoli'r Brifysgol. Ei brif gyfrifoldebau yw sicrhau bod y Brifysgol yn cydymffurfio â gofynion statudol, gofynion y Brifysgol a gofynion rheoleiddio allanol mewn perthynas â'i gweithgareddau ariannol ac anariannol ac mewn perthynas â'r materion yn ei gylch gorchwyl, ac mae gan y Pwyllgor yr awdurdod i wneud argymhellion i'r Brifysgol, ei hunedau trefniadaethol a'i haelodau. Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor yn cydweddu'n agos â Chôd Ymarfer CUC ar gyfer Pwyllgorau Archwilio Addysg Uwch.

Cadeirir y Pwyllgor gan aelod lleyg o'r Cyngor. Mae holl aelodau'r Pwyllgor a'i Gadeirydd yn annibynnol ar reolwyr y Brifysgol ac fe'u penodir gan y Cyngor ar argymhelliad y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau. Mae archwilwyr mewnol ac allanol y Brifysgol, y Rheolwr Risgiau, y Cofrestrydd a Phrif Swyddog Gweithredu a'r Prif Swyddog Ariannol yn mynychu cyfarfodydd ac mae uwch-aelodau eraill o'r staff yn eu mynychu yn ôl yr angen. Yn unol â Chôd Rheoli Ariannol CCAUC, nid oes croes-gynrychiolaeth rhwng y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg a'r Pwyllgor Cyllid a Strategaeth. Rhestrir isod yr aelodau o'r Pwyllgor a wasanaethodd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Gorffennaf 2025.

Aelod o'r Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg	**Categori**	**Presenoldeb***
Mrs Marcia Sinfield, Cadeirydd y Pwyllgor	Lleyg	4/4
Yr Athro Kathryn Monk, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	3/4
Mr Richard Thomas, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	4/4

Mrs Nataliya Manskova-Bains, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor (o 25 Tachwedd 2024)	Lleyg	2/2
Mrs Alison Vickers, Aelod lleyg cyfetholedig o'r Pwyllgor	Lleyg	4/4
Miss Katie Wilkinson, Myfyriwr sy'n aelod o'r Cyngor	Myfyriwr	4/4

(*Mynegir presenoldeb yng nghyfarfodydd y Pwyllgor fel nifer y cyfarfodydd y bu'r aelod yn bresennol ynddynt o gyfanswm y cyfarfodydd y gallai fod wedi'u mynychu)

Yn ystod 2024/25, cynhaliodd y Pwyllgor bedwar cyfarfod, gan ystyried y materion canlynol: y Datganiadau Ariannol blynyddol, gan gynnwys yr adolygiad busnes gweithredol, llythyr cynrychiolaeth y rheolwyr ac Adroddiad Sicrwydd Blynyddol y Cyfarwyddwr Cysylltiol am Archwiliad Mewnol ym mhresenoldeb yr Archwilwyr Allanol; cymeradwyodd y Cynllun Archwilio Mewnol yn dilyn trafodaethau â'r Cyfarwyddwr Cysylltiol am Archwiliad Mewnol a derbyniodd adroddiadau ynghylch cynnydd wrth ei roi ar waith; trafododd natur a chwmpas y Cynllun Archwiliad Allanol Blynyddol â'r Archwilwyr Allanol; adolygodd gofrestr risgiau'r Brifysgol, prif risgiau a'r ymagwedd at barodrwydd i dderbyn risg gyda'r Rheolwr Risgiau; trafododd adroddiadau archwiliad mewnol a'r cynnydd a wnaed wrth weithredu'r argymhellion a nodwyd mewn adroddiadau archwiliad mewnol blaenorol gyda'r Cyfarwyddwr Cysylltiol am Archwiliad Mewnol; cymeradwyodd Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor i'r Cyngor; cymeradwyodd Gynllun Ymateb i Dwyll y Brifysgol; a derbyniodd adroddiadau rheolaidd ar seiberddiogelwch, digwyddiadau difrifol, chwythu'r chwiban a risgiau posib o ran twyll ac enw da a rhaglen Cynaliadwyedd Ariannol y Brifysgol.

Y Pwyllgor Cyllid a Strategaeth

Mae'r Pwyllgor Cyllid a Strategaeth yn goruchwylio ac yn monitro iechyd ariannol y Brifysgol ar ran y Cyngor ac mae'n cynghori'r Cyngor ar yr holl faterion ariannol ac yn cyflwyno argymhellion yn eu cylch. Ei brif gyfrifoldebau yw sicrhau cynaliadwyedd ariannol tymor canolig a hir y Brifysgol drwy gynnal adolygiadau rheolaidd o sefyllfa ariannol y Brifysgol, sicrhau bod y Brifysgol yn gweithredu system gadarn o reolaeth fewnol, monitro perfformiad a chydymffurfiaeth ariannol a chwarae rôl feirniadol wrth brofi a herio pob penderfyniad ariannol.

Cadeirydd y Pwyllgor yw Trysorydd y Brifysgol. Penodir holl aelodau lleyg y Pwyllgor a'i Gadeirydd gan y Cyngor ac ar argymhelliad y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau. Nid oes croes-gynrychiolaeth rhwng y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg a'r Pwyllgor Cyllid a Strategaeth. Rhestrir isod yr aelodau o'r Pwyllgor a wasanaethodd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Gorffennaf 2025.

Aelod o'r Pwyllgor Cyllid a Strategaeth	**Categori**	**Presenoldeb ***
Ms Anne Tutt, Trysorydd a Chadeirydd y Pwyllgor	Lleyg	5/5
Mr Goi Ashmore, Dirprwy Ganghellor a Chadeirydd y Cyngor	Lleyg	5/5
Yr Athro Paul Boyle, Is-ganghellor	Staff	5/5
Yr Athro Edward David, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	5/5
Mr Steve Smith, Aelod lleyg cyfetholedig	Lleyg	4/5
Mr Laurence Carpanini, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	4/5
Ms Nan Williams, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor (o 1 Ionawr 2024)		
a Dirprwy Ganghellor a Dirprwy Gadeirydd y Cyngor (o 1 Ionawr 2025)	Lleyg	5/5
Yr Athro Michelle Lee, Aelod staff o'r Cyngor	Staff	4/5
Miss Megan Chagger, Myfyriwr sy'n aelod o'r Cyngor (tan 30 Mehefin 2025)	Myfyriwr	3/5
Miss Carys Dukes, Myfyriwr sy'n aelod o'r Cyngor (o 1 Gorffennaf 2025)	Myfyriwr	0/0

(*Mynegir presenoldeb mewn cyfarfodydd fel nifer y cyfarfodydd y bu'r aelod yn bresennol ynddynt o gyfanswm y cyfarfodydd y gallai fod wedi'u mynychu)

Yn ystod 2024/25, cynhaliodd y Pwyllgor bum cyfarfod, gan ystyried y materion canlynol a chynghori'r Cyngor arnynt: datblygiad rhagamcanion ariannol y Brifysgol, y Datganiadau Ariannol blynyddol ac achosion busnes ar gyfer partneriaethau rhanbarthol a byd-eang; derbyniodd adroddiadau ar raglen Cynaliadwyedd Ariannol y Brifysgol; adolygodd wariant cyfalaf, rhagamcanion ariannol is-gwmnïau, cyfrifon Undeb y Myfyrwyr ac adroddiadau llywodraethu a sicrwydd TRAC; a derbyniodd ddiweddariadau ar reoli risgiau ariannol allweddol, trefniadau cynllun pensiwn y Brifysgol, y Gofrestr Ddirprwyo a Pholisi Rheoli'r Trysorlys.

Y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau'n adolygu trefniadau llywodraethu'r Brifysgol ac yn cynghori'r Cyngor arnynt, gan sicrhau bod y Brifysgol yn defnyddio arfer gorau ac yn cydymffurfio â gofynion llywodraethu allanol.

Cadeirydd y Pwyllgor yw Cadeirydd y Cyngor. Penodir holl aelodau lleyg y Pwyllgor a'i Gadeirydd gan y Cyngor ac ar argymhelliad y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau. Rhestrir isod yr aelodau o'r Pwyllgor a wasanaethodd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Gorffennaf 2025.

Aelod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau	**Categori**	**Presenoldeb***
Mr Goi Ashmore, Dirprwy Ganghellor a Chadeirydd y Cyngor a Chadeirydd y Pwyllgor	Lleyg	4/4
Syr Roderick Evans, Dirprwy Ganghellor (tan 31 Rhagfyr 2024)	Lleyg	2/2
Yr Athro Paul Boyle, Is-ganghellor	Staff	3/4
Miss Megan Chagger, Myfyriwr sy'n aelod o'r Cyngor (o 1 Gorffennaf 2024)	Myfyriwr	1/4
Miss Carys Dukes, Myfyriwr sy'n aelod o'r Cyngor (o 1 Gorffennaf 2025)	Myfyriwr	0/0
Yr Athro Ryan Murphy, Penodwyd gan y Senedd	Staff	4/4
Mr Adam Jones, Aelod Staff o'r Cyngor	Staff	4/4
Yr Athro Keshav Singhal, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	2/4
Mrs Nan Williams, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor (o 1 Ionawr 2024)		
a Dirprwy Ganghellor a Dirprwy Gadeirydd y Cyngor (o 1 Ionawr 2025)	Lleyg	2/4

(*mynegir presenoldeb mewn cyfarfodydd fel nifer y cyfarfodydd y bu'r aelod yn bresennol ynddynt o gyfanswm y cyfarfodydd y gallai fod wedi'u mynychu)

Yn ystod 2024/25, cynhaliodd y Pwyllgor bedwar cyfarfod, gan ystyried y materion canlynol a chynghori'r Cyngor arnynt: penodi Canghellor y Brifysgol, y Dirprwy Ganghellor a Dirprwy Gadeirydd y Cyngor ac aelodau lleyg cyfetholedig o'r Cyngor; yr adolygiad o'r Llys a'r prosesau ar gyfer penodi aelodau o'r grwpiau newydd i'w cynrychioli ar y Llys; cylch gorchwyl ac aelodaeth pwyllgorau'r Cyngor; newidiadau i'r Rheoliadau ar gyfer Cynnal Cyfarfodydd; a'r broses enwebu ar gyfer Dyfarniadau er Anrhydedd. Yn ogystal, cymeradwyodd y Pwyllgor gylch busnes tair blynedd newydd, ac adolygodd fatrics sgiliau a phrofiad y Cyngor a'r broses penodi aelodau lleyg i'r Cyngor er mwyn llywio'r gwaith o recriwtio aelodau newydd; cofrestr Buddiannau'r Cyngor; adroddiadau ar gynllunio dilyniant, amrywiaeth y Cyngor a'i Bwyllgorau ac Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol y Brifysgol; y prosesau ar gyfer arfarniadau Cadeirydd y Cyngor, yr Is-ganghellor a Chadeiryddion Pwyllgorau'r Cyngor ac adolygiadau o effeithiolrwydd Pwyllgorau'r Cyngor.

Y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol

Mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol yn gyfrifol am oruchwylio a chraffu ar strategaeth wobrwyo'r Brifysgol, gan gynnwys adolygu a phenderfynu ar bob agwedd ar gydnabyddiaeth ariannol, buddion ac amodau cyflogaeth yr Is-ganghellor a chydnabyddiaeth ariannol a buddion ariannol eraill aelodau eraill yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth. Wrth wneud hyn, mae'n ystyried fforddiadwyedd, gwybodaeth gymharol am gydnabyddiaeth ariannol, buddion ac amodau cyflogaeth yn y sector prifysgolion ac mewn sectorau eraill fel y bo'n briodol. Mae'n gyfrifol hefyd am ddatblygu strategaeth a pholisi gwobrwyo cyffredinol mewn perthynas â chydnabyddiaeth ariannol, buddion ac amodau cyflogaeth uwch-aelodau o staff y Brifysgol ar Radd 11 a'r rhai hynny sy'n atebol yn uniongyrchol i aelodau o'r Uwch-dîm Arweinyddiaeth. Mae'r Pwyllgor yn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â gofynion Côd Cydnabyddiaeth Ariannol Uwch-aelodau Staff Addysg Uwch CUC ac mae'n cyhoeddi adroddiad blynyddol sydd ar gael ar wefan y Brifysgol, ac sy'n dryloyw ac yn cydymffurfio ag argymhellion y Côd ac yn bodloni gofynion llywodraethu da.

Caiff y Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol ei gadeirio gan aelod lleyg o'r Cyngor ac mae'n cynnwys aelodau lleyg annibynnol o'r Cyngor sy'n meddu ar wybodaeth ac arbenigedd perthnasol. Penodir holl aelodau'r Pwyllgor a'i Gadeirydd gan y Cyngor ac ar argymhelliad y Pwyllgor Llywodraethu ac Enwebiadau. Mae'r holl aelodau'n annibynnol ar y Brifysgol. Mae'r Cofrestrydd a Phrif Swyddog Gweithredu, y Cyfarwyddwr Adnoddau Dynol ac Ysgrifennydd y Brifysgol yn mynychu'r holl gyfarfodydd, ac mae uwch-swyddogion eraill, gan gynnwys yr Is-ganghellor, yn bresennol yn ôl yr angen. Nid yw'r Is-ganghellor yn bresennol yn ystod trafodaethau a phenderfyniadau ynghylch ei gydnabyddiaeth ariannol ei hun ac nid yw'n cyfrannu at y rhain. Nid oes yr un aelod o'r staff yn bresennol pan fydd y Pwyllgor yn gwneud penderfyniadau ar eu gwobrwyo. Mae Cadeirydd y Pwyllgor yn rhoi diweddariadau rheolaidd i'r Cyngor.

Rhestrir isod yr aelodau o'r Pwyllgor a wasanaethodd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Gorffennaf 2025.

Aelod o'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth Ariannol	**Categori**	**Presenoldeb***
Mr Laurence Carpanini, Aelod lleyg cyfetholedig o'r Cyngor a Chadeirydd y Pwyllgor	Lleyg	5/5
Mr Goi Ashmore, Dirprwy Ganghellor a Chadeirydd y Cyngor	Lleyg	5/5
Syr Roderick Evans, Dirprwy Ganghellor (tan 31 Rhagfyr 2024)	Lleyg	1/1
Mrs Nan Williams, Dirprwy Ganghellor a Dirprwy Gadeirydd y Cyngor (o 1 Ionawr 2025)	Lleyg	4/4
Yr Athro Edward David, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	5/5
Yr Athro Kathryn Monk, Aelod cyfetholedig o'r Cyngor	Lleyg	1/5

(*Mynegir presenoldeb mewn cyfarfodydd fel nifer y cyfarfodydd y bu'r aelod yn bresennol ynddynt o gyfanswm y cyfarfodydd y gallai fod wedi'u mynychu)

Yn ystod 2024/25 cynhaliodd y Pwyllgor bum cyfarfod gan ystyried cydnabyddiaeth ariannol a buddion yr Is-ganghellor, yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth a deiliaid swyddi Cyfarwyddwr, Datganiad Cydnabyddiaeth Ariannol Blynyddol 2024, y Datganiad Polisi Cyflog Blynyddol, gweithgareddau gwobrwyo a llwybrau cymeradwyo, adroddiadau ar y Cyflog Byw Gwirioneddol, dyrchafiadau drwy'r weithdrefn Cadw Talent Eithriadol a threfniadau diswyddo sydd o fewn cwmpas ei gylch gorchwyl a diweddariadau lefel uchel ar raglen Cynaliadwyedd Ariannol y Brifysgol.

Datganiad o Reolaeth Fewnol

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod system gadarn o reolaeth fewnol ar waith i gefnogi'r Brifysgol i gyflawni ei nodau, ei hamcanion strategol a'i pholisïau, gan ddiogelu'r arian cyhoeddus a'r arian a'r asedau eraill y mae'n gyfrifol amdanynt. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar risg ac wedi'i dylunio i reoli'r risg o fethu cyflawni amcanion strategol, yn hytrach na'i dileu yn gyfan gwbl, felly mae'r system yn darparu sicrwydd rhesymol, nid sicrwydd llwyr, yn erbyn camddatganiad neu golled materol. Mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r cyfrifoldebau a neilltuwyd iddo yn Siarter a Statudau'r Brifysgol a'r fframwaith rheoleiddio y mae'r Brifysgol yn gweithredu yn unol ag ef.

Mae'r elfennau allweddol o system nodi risg a rheoli risgiau'n effeithiol y Brifysgol yn cynnwys y canlynol:

- cysylltu'r broses o nodi a rheoli risg â chyflawni amcanion sefydliadol drwy broses cynllunio blynyddol barhaus;
- caiff yr holl risgiau sylweddol, gan gynnwys o ran llywodraethu, rheoli, ansawdd, enw da a rhai ariannol, eu cynnwys yng Nghofrestr Risgiau'r Brifysgol, sy'n cael ei rheoli a'i chynnal gan Uwch-dîm Arweinyddiaeth y Brifysgol drwy bolisi ac ymagwedd sydd wedi'u hamlinellu'n glir. Mae'r Gofrestr Risgiau yn creu portffolio cytbwys o fygythiad risgiau sy'n canolbwyntio ar y risgiau allweddol;
- gwerthuso'r tebygolrwydd y daw risgiau'n realiti a'u heffaith fel rhan o'r un broses a sefydlu rheolaethau lliniaru;
- adolygu'r parodrwydd i dderbyn risg fel rhan o ystyriaeth gyffredinol o reolaeth risgiau;
- rhoi gweithdrefnau adolygu ar waith sy'n asesu risgiau busnes, gweithredol, cydymffurfiaeth ac ariannol;
- sicrhau bod prosesau asesu risg a rheolaeth fewnol yn rhan annatod o weithrediadau parhaus pob uned;
- adrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg ac yna i'r Cyngor ar reoli mewnol, llywodraethu a risg;
- gweithredu map sicrwydd yn erbyn risg, ar sail y gofrestr risgiau sefydliadol, sy'n seiliedig ar y tair llinell amddiffyn;
- gwerthuso'r map sicrwydd yn erbyn risg i lywio'r cynllun archwiliad mewnol sy'n seiliedig ar risg a darparu sicrwydd ar draws y sefydliad;
- mae'r Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg yn derbyn adroddiadau sicrwydd rheolaidd gan Wasanaeth Archwiliad Mewnol y Brifysgol a chaiff y cynllun archwiliad mewnol ar sail risg blynyddol ei dderbyn gan yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth a'i gymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg;
- adrodd yn flynyddol i'r Cyngor am brif ganlyniadau'r adolygiad nodi, gwerthuso a rheoli risgiau;
- caiff ymarferion rheolaidd i fonitro ac adolygu effeithiolrwydd prosesau a gweithdrefnau y system rheoli mewnol eu llywio gan Wasanaeth Archwiliad Mewnol y Brifysgol, gan arwain at gamau gweithredu wedi'u monitro lle bynnag y bo'n angenrheidiol ac yn briodol.

Mae gan Uwch-dîm Arweinyddiaeth y Brifysgol brosesau ffurfiol ar waith at ddiben gwerthuso a rheoli'n barhaus y risgiau sylweddol a wynebir gan y sefydliad. Mae hyn yn cynnwys nodi'r mathau o risgiau drwy ymagwedd o'r brig i lawr ac o'r gwaelod i fyny ar lefelau corfforaethol ac adrannol. Caiff y rhain eu blaenoriaethu yn ôl eu heffaith bosib a'u tebygolrwydd, yn unol â pholisi rheoli risg sefydledig.

Caiff risgiau eu monitro'n barhaus, ochr yn ochr â'r rheolaethau a'r gweithredoedd lliniaru risg cysylltiedig, gan yr Uwch-dîm Arweinyddiaeth. Y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg sy'n gyfrifol am sicrhau bod y fframwaith risgiau yn gweithio'n effeithiol a bod risgiau'n cael eu rheoli, ac am gynghori'r Cyngor a sicrhau bod adroddiadau ac argymhellion priodol a'r gofrestr risgiau yn cael eu cyflwyno i'r Cyngor. Mae'r Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg yn derbyn y gofrestr risgiau a diweddariad am risgiau ym mhob un o'i gyfarfodydd. Mae'r Pwyllgor Cyllid a Strategaeth yn derbyn y gofrestr risgiau a diweddariadau am risgiau perthnasol yn rheolaidd er gwybodaeth.

Mae gan y Brifysgol broses ar gyfer ymdrin â materion rheoli arwyddocaol, sy'n cynnwys hysbysu Cadeirydd y Cyngor, Cadeiryddion y Pwyllgor Archwilio, Sicrwydd a Risg, y Pwyllgor Cyllid a Strategaeth ac aelodau angenrheidiol o'r uwch-staff ar unwaith, a hysbysu Medr[3] a'r Comisiwn Elusennau hefyd ac unrhyw awdurdod perthnasol arall, fel y bo'n briodol, gan ddibynnu ar natur y broblem.

[3] Ysgwyddodd Medr gyfrifoldebau Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) ar 1 Awst 2024.